

Лариса СТАЛЕННА,
*аспірант кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом
НАДУ при Президентіві України*

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ПОПЕРЕДЖУВАЛЬНИЙ ЗАХІД ПРОЯВАМ СЕПАРАТИЗМУ: НА ПРИКЛАДІ ІСПАНІЇ

Сьогодні в Україні загострення внутрішньополітичної ситуації спричинено, перш за все, сепаратистськими проявами в окремих регіонах.

Ознаки сепаратизму проявляються не тільки на ґрунті національних розбіжностей, вони можуть бути реакцією на диспропорції економічного розвитку регіонів, методи та засоби політичного управління, політичну нестабільність та слабкість центральної влади.

Сепаратизм - це також наслідок дисбалансу владних повноважень між Центром та регіонами та відсутності ефективного місцевого самоврядування.

«Місьцеве самоврядування є домінантою громадянського суспільства, сферою реальної демократії у державі» [3, с.7]. Адже місьцеве самоврядування впливає із самої природи громадянського суспільства й правової держави. За Г. Гегелем, самоврядування забезпечує громадянам відчуття свободи й почуття власної гідності, що виникає з їхньої участі у загальних справах держави [2, с.84]. Проте, як свідчить дійсність, його діючі механізми, не надаючи адекватних економічних та соціальних результатів, можуть сприяти сепаратистським проявам у територіальних громадах України.

Отже, це актуалізує необхідність реформування існуючої в Україні системи місцевого самоврядування. Успіх такої реформи вкрай необхідний для формування в Україні громадянського суспільства, поліпшення демократії та відповідальності, попередження та врегулювання сепаратистських конфліктів.

Шлях реформування місцевого самоврядування проходили та зараз проходять європейські країни, досвід яких потрібно вивчати та враховувати у процесі вирішення питання реформування місцевого самоврядування в Україні. Відомо, що оцінка розвитку місцевого самоврядування ґрунтується на деяких об'єктивних показниках, що демонструють хід процесів децентралізації та рівень місцевої автономії.

Іспанія має історичні традиції сепаратистських рухів, етнічну різноманітність та диспропорції щодо економічного розвитку окремих регіонів, як і Україна, багатий досвід і традиції місцевого управління та самоврядування. Прагнення до автономії окремих територій, самоврядування громад сягає своїм корінням в далеке минуле.

Після декількох регіональних воєн і великих соціальних конфліктів у ХІХ - початку ХХ ст. загроза сепаратизму стала одним з найбільш болючих протиріч суспільного життя Іспанії.

Ця проблема була "вирішена" на основі консенсусу всіх політичних сил, шляхом створення «держави автономій», яка вперше в історії країни будувалася знизу, на основі волевиявлення громадян. Іспанія розділена на 17 регіонів – автономних областей, які мають свої парламенти та уряди, та користуються широкими повноваженнями у галузі культури, охорони здоров'я, освіти, економіки. У кількох автономних областях (Каталонія, Країна Басків, Галісія) використання місцевих мов визначено законом, зокрема, ними ведеться телемовлення.

Наступним постало питання про реформування інституту місцевого самоврядування, його адаптації до нової організаційної структури держави. Одночасно з автономією історичних областей були визнані права інших рівнів місцевої влади - провінційного (в Іспанії 50 провінцій) та муніципального. Розмежування предметів ведення, повноважень і функцій центральної, регіональної та місцевої влад являє собою безперервний процес, що постійно розвивається. Його мета досягнення рівноваги інтересів між центром, автономіями та місцевим самоврядуванням.

Конституція Іспанії проголошує неподільність держави, але разом з тим гарантує право на самоврядування адміністративним утворенням, сформованим на основі національних, регіональних та історичних критеріїв; прямо закріплює положення про достатність місцевих фінансів для виконання функцій, покладених законом на відповідні органи самоврядування; гарантує автономію муніципалітетів, які мають всю повноту прав юридичної особи. За Конституцією керівництво та управління муніципалітетами здійснюють відповідні муніципальні ради, які складаються з алькальдів і радників. Радники обираються жителями шляхом загального рівного, вільного та таємного голосування відповідно до спеціального закону [4].

Хоча нова система управління була та залишається юридично незавершеною і суперечливою, вона, проте, виявилася досить ефективною, здатною розряджати конфліктні ситуації в територіальних громадах, і попутно вирішувати досить широке коло місцевих господарських завдань. На думку експертів, спочатку закладений в цій системі компроміс надав їй життєздатність та сприяв зниженню активності сепаратистських рухів у «проблемних» регіонах Іспанії.

Вимоги повної незалежності Країни Басків та проблема баскського тероризму зустрічають все меншу підтримку її населення, що віддає перевагу реальній автономії на основі демократичного процесу.

Відтак, на наш погляд, для «пом'якшення» сепаратистських рухів в Іспанії було надто необхідним проведення реформування систем регіонального управління та місцевого самоврядування. Зокрема, досвід Іспанії дозволяє оцінити значимість інститутів громадянського суспільства у проведенні такого роду реформ. Передача самоврядування регіональним і місцевим органам влади відбувалася завдяки активної та безпосередньої участі цілої мережі громадських організацій на місцях - змішаних комітетів і комісій, самоврядних асоціацій тощо. Разом з тим, виявилось, що навіть цілком успішний досвід становлення

державності являє собою тривалий і поетапний процес, що вимагає серйозного коригування у міру виникнення складних проблем структурного порядку [1].

Висновки. Отже, реформування місцевого самоврядування може сприяти запобіганню виникнення сепаратизму в Україні або пом'якшити його наслідки.

Список використаних джерел

1. Авилова А. Испания: новая модель отношений между центром и регионами. [Електронний ресурс] / А.Авилова. Режим доступу: http://vasilievaa.narod.ru/ptpu/4_3_97.htm, вільний.
2. Гегель Г. Политические произведения [Текст] / Г.Гегель. – М.: Наука, 1978. – 439 с.
3. Закономірності та тенденції розвитку місцевого самоврядування: комплементарний підхід: монографія [Текст] / В.С.Колтун; НАДУ. – К.: «Фенікс», 2015. – 368 с.
4. Constitución Española, 1978 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/constitucion.t8.html#a143, вільний.